

Галина Грет,

доцент НТУУ «КПІ»,

канд. екон. наук

ВИДАВНИЧА СПРАВА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Розглянуто особливості видавничої справи України в непростих умовах адаптації до ринку. Охарактеризована діяльність видавництва, видавничих організацій, книготорговельних підприємств, виявлено тенденції їх діяльності. Здійснено тематико-типологічний аналіз видань.

Ключові слова: видавництво, видання, поліграфічне підприємство, книготорговельне підприємство, книжкова продукція, література.

Як самостійна галузь діяльності, видавнича справа України включає в себе тисячі видавничих, поліграфічних і книготорговельних підприємств. Кожне з них, виконуючи свої конкретні функції, в той же час взаємодіє з іншими суб'єктами видавничої справи.

Видавнича справа – це сфера суспільних відносин, що поєднує в собі організаційно-творчу та виробничо-господарську діяльність юридичних і фізичних осіб, зайнятих створенням, виготовленням і розповсюдженням видавничої продукції [4, с. 3].

Продукція цієї галузі народного господарства, як ніяка інша, істотно впливає на духовність та культурний розвиток кожного народу. Тому актуальною є характеристика сучасного стану видавничої справи в Україні за останні роки.

Історія вітчизняного книговидавництва і книгорозповсюдження, проблеми їхнього розвитку за роки незалежності України висвітлюються у наукових публікаціях О. Афанасенко, О. Афоніна, В. і Д. Капранових, І. Копистинської, М. Сенченка, М. Тимошика, Л. Швайки.

Доцільним уявляється аналіз стану видавничої справи в сучасних умовах та впливу економічної кризи на і без цього складні умови її функціонування, що є метою дослідження.

Видавнича справа складається з:

- ❖ книговидання, що включає редакційно-видавничий процес над авторським оригіналом, який здійснюється видавництвами і видавничими організаціями, де створюється зміст книги – її основний елемент;
- ❖ виготовлення книг поліграфічними підприємствами та друкарнями, де оригінал-макету надається матеріальна форма, зручна для масового споживання, і виготовляється необхідна кількість примірників твору;
- ❖ продажу видавничої продукції книготорговельними підприємствами (гуртовими та роздрібними) індивідуальним та колективним покупцям (населенню, бібліотекам, установам) (рисунок).

Рисунок. Складники видавничої справи

Незважаючи на нові інформаційні технології книга і надалі залишається засобом інформаційного обміну між людьми, ефективним елементом навчання і виховання, збереження і передачі інформаційної спадщини від покоління до покоління. Показниками розвитку книговидання у світі є кількість назв (друкованих одиниць) випущених книг і брошур та їхній наклад. Якщо у 1955 р. в світі було випущено 269 тис. назв книг і брошур, то в 2005 р. – 1500 тис. назв неперіодичних видань [2, с. 2]. Німеччина видає на рік 140 тис. книжок, Чехія – 100 тис. книжок [3, с.15].

В пострадянському просторі для статистики часто використовуються недостовірні відомості. Стосовно книговидання і книгорозповсюдження статистичні дані теж необ'єктивні, оскільки Держкомтелерадіо України, якому підпорядковується видавнича справа, не керує нею, не відстоює її інтересів, не збирає самостійно відомості про кількість книг, випущених у країні, кількість видавництв та книготорговельних підприємств, а

послугується даними Книжкової палати України ім. Івана Федорова, яка єдина має відносно достовірні відомості, що базуються на отриманні обов'язкового примірника. Однак далеко не всі суб'єкти видавничого бізнесу надсилають в палату обов'язковий примірник.

Таблиця 1

**Динаміка випуску книг і брошур в Україні
(2001–2010 р.) [1, с. 6]**

Рік видання	Кількість книг і брошур, друк. од.	Річний наклад, тис. прим.	Середній наклад одного вид. тис. прим.	Кількість книг і брошур на одного жителя в Україні, прим.
1999	6282	21985,6	3,5	0,4
2000	7749	43 562,9	5,6	0,9
2001	10 614	50 324,5	4,7	1,0
2002	12 444	47 862,9	3,8	1,0
2003	13 805	39 462,9	2,9	0,8
2004	14 790	52 804,7	3,6	1,1
2005	15 720	54 059,8	3,4	1,15
2006	15 867	54 209,6	3,4	1,16
2007	17 987	56 111,7	3,1	1,21
2008	24 040	58 158,1	2,4	1,26
2009	22 491	48 514,4	2,2	1,05
2010	22 557	45 058,30	2,0	0,98

Як видно з табл. 1, у 2010 р. в Україні вийшло 22 557 друк. одиниць, тоді як одне російське видавництво «АСТ» випускає 25 000 друк. одиниць.

Найскладнішим для книговидання незалежної України був 1992 р., коли було випущено лише 4410 назв книг і брошур. Починаючи з 1993 р. до 2008 р. спостерігається тенденція зростання випуску книг (табл. 1).

Випуск книг у 2008 р. збільшився в 5,45 р., а у 2010 р. – в 5,1 р. порівняно з 1992 р.

Якщо в Україні у випуску кількості назв за останні десятиліття спостерігається тенденція зростання, то із накладом ситуація

катастрофічна. Як видно з табл. 1, найменший тираж був випущений українськими видавництвами в 1999 р. (21 млн 985 тис. прим.). У 2008 р. він збільшився в 2,6 рази (58 млн 158 тис. прим.). У 2009 р. економічна криза негативно вплинула на книговидання – тиражі зменшилися на 10 млн примірників, а у 2010 р. – на 13,5 млн. У 2008 р. 80 % за накладом випускали Харківська обл. (23 640 прим.) і м. Київ (23 429 прим.). У 2009 р. ця тенденція збереглась, хоча відсоток дещо зменшився і становив 77 % – Харківська обл. (20 692 прим.) і м. Київ (16 668 прим.).

Одним із критеріїв цивілізованого суспільства є кількість книг на душу населення. Якщо в європейських країнах цей показник становить 12–16 книг [7, с. 38], то в Україні коливається від 0,4 у 1999 р. до 1,26 – у 2008 р., 0,98 – у 2010 р. (табл. 1).

Негативною тенденцією книговидання є скорочення середніх тиражів одного видання. У несприятливому для українського книговидання 1992 р. середній тираж становив 29,6 тис. прим. За 18 років (2010 р.) середній тираж скоротився в 13,2 рази і становить 2,0 тис. прим. Це призводить до подорожчання книги, виданої в Україні. З Росії на український книжковий ринок везеться книжка дешевша (через великі тиражі) і часто якісніше виконана. Тому треба бути великим патріотом, щоб купити дорогу українську книжку, видану в Україні. Фахівці стверджують, що багато видань в країні із-за невеликих накладів стають бібліофільною рідкістю.

До Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції внесено 4820 суб'єкти, з них 1516 займаються лише видавничою діяльністю, 621 – виготовленням видавничої продукції, 293 – розповсюдженням книг, а решта – поєднують кілька видів діяльності. Найбільша кількість суб'єктів видавничого бізнесу знаходиться в Києві (679), Харкові (178), Львові (107), Донецьку (82), Дніпропетровську (71). За даними Книжкової палати України ім. Івана Федорова у 2009 р. в Україні випускали книжкову продукцію 1650 суб'єктів, тоді як у 2007 р. на ринку видавничих послуг працювало 1792 суб'єкти, а в 2008 р. – 1691. Проте слід пам'ятати, що в УРСР у 1989 р. 8449 назв книг видало лише 24 республіканських видавництва, а не задекларовані понад 1500 видавництв та видавничих організацій незалежної України.

Залежно від форми власності видавництва України поділяються на державні, приватні, колективні та спільні. У 2008–2010 рр. в Україні функціонувало 40 державних видавництв, у т. ч. з них 21 підпорядковано Держкомтелерадіо України – 13 у Києві («Веселка», «Музична Україна», «Вища школа», «Етнос», «Дніпро», «Здоров'я»), Книжкова палата України (видавнича організація), «Либідь», «Мистецтво», «Техніка», «Україна»,

Українська енциклопедія ім. М. Бажана, «Урожай»), 9 – в обласних центрах – «Донбас», «Каменяр», «Карпати», «Кіровоградське видавництво», «Маяк», «Прапор», «Світ», «Січ», «Таврія», а 19 видавництв підпорядковані іншим державним установам: «Наукова думка» – НАН України, «Олімпійська література» – НОК України, «Варта» – Міністерству оборони, «Освіта» – Міністерству освіти і науки України, «Український письменник» – Спілці письменників України, Парламентське видавництво – Верховній Раді України і т. д. Питома вага цих видавництв у випуску книг з кожним роком знижується і у 2008 р. становила 4,25 % за кількістю назв і 6,6 % – за накладом, у 2009 р. – 3,8 % та 5,0 %, відповідно.

У 2008 р. видавничі організації державної форми власності випустили 26 % книг і брошур за назвами, що становило 4,7 % загального тиражу, а в 2009 р. – відповідно 28,9 % за кількістю друкованих одиниць і 5,0 % – за тиражами.

Успіх видавничої діяльності залежить від виду, читацького та цільового призначення випущених неперіодичних видань, диверсифікації виробництва і продукції. В сучасних умовах багато видавництв і видавничих організацій здійснюють кілька видів діяльності – видавничу, посередницьку, поліграфічну, торговельну і т. д. Деякі книготорговельні підприємства диверсифікують свою діяльність, починаючи з торгівлі, переходять до видання книг.

Провідну роль у випуску продукції в Україні відіграють приватні видавництва різних організаційних форм: індивідуальні і товариства. Серед індивідуальних приватних підприємств успішно працюють А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА (Київ), «Світло і тінь» (Львів). Найпопулярнішою формою товариств у видавничій діяльності є товариство з обмеженою відповідальністю, які здійснюють видавничо-торговельну діяльність (львівські ТОВ «Афіша», ТОВ «Магнолія 2006», київські – ТОВ «Казка», ТОВ «Академвидав», ТОВ «Довіра»); редакційно-видавничу підготовку і випуск книжкової продукції – ТОВ «Навчальна книга – Богдан» (Тернопіль), ТОВ «Основа» і ТОВ «Торсінг плюс» (Харків). Серед ТОВ можна виділити видавничі спілки «Галицька видавнича спілка» (Львів), видавничі доми ВД «Шкільний світ», ВД «Академперіодика», видавничий центр ВЦ «Академія».

На книжковому ринку України працюють колективні видавництва (КП «Місіонер» і КП «Відродження») та спільні видавництва «Сейбр-світло» (українсько-американське) у Львові, СП «Астон» та СП «Мандрівець» у Тернополі.

Залежно від чисельності працівників та обсягу доходів від реалізації

продукції в Україні виділяють малі, середні та великі підприємства. Стосовно чисельності працівників, то більшість видавництв відноситься до малих, оскільки середньоспискова чисельність у них не перевищує 50 співробітників. Велике видавництво випускає більше 100 назв у рік. В Україні до таких відноситься 31 видавництво «Кримнавчпеддержвидав» (у Криму) – 115 друкованих одиниць; ТОВ «БАО» – 230, ТОВ «Норд-Прес» – 116, агенство «Мультпрес» (Донецьк) – 105; ТОВ «Астропринт» (Одеса) – 248; ВНУ «Львівська політехніка» – 125; НВП «Росток А.В.Т.» (Суми) – 131 тощо. Активно працюють у ніші навчальної книги, єдиної, яку ще повністю заповнюють українські видавництва, три тернопільські видавництва – «Навчальна книга-Богдан» – 254, редакція газети «Підручники і посібники» – 228, СП «Мандрівець» – 101. У Харкові 13 видавництв випускають понад 100 книг. Серед них найбільше в Україні ДП «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», створений величезним німецьким концерном металопродукції, хімії і видавничої справи, яке випустило у 2009 р. 679 назв. У Харкові працює відоме видавництво «Фоліо» (383 назви), яке продукує художню літературу українських і російських класиків, сучасних авторів, продає за кордон авторські права українських письменників, має спільні проекти з російськими видавцями як в Україні, так і в Росії. Понад 200 видань у рік випускають такі харківські видавництва – ТОВ «Веста», «Ранок», «Пегас», Науково-інформаційний центр «Ранок», ХНЕУ. Більше 100 видань у рік випускають «Торсінг плюс», ХАУ, підприємець Халімон Л. В., ХНУ ім. В. Н. Каразіна, ВД «Фактор». 266 назви в рік випускає чернівецька «Рута». У Києві діє видавництво, яке займає перше місце у книговиданні за назвами видань – Держспоживстандарт України – 691 назва; 171 назву випустив КНУ ім. Т. Шевченка; ВД «Шкільний світ» – 149; ТОВ «Генеза» – 132; ПП «Махаон-Україна» – 126; ПП «Фенікс» – 114; НТУУ «КПІ» – 100. До середніх можна віднести 65 українських видавництв, оскільки вони випускають від 50 до 100 назв.

За тематичним принципом видавництва поділяються на універсальні і спеціалізовані – за розділом літератури («Світ», «Освіта», «Махаон-Україна», «Україна», «Урожай»), чи типом видання («Знання», «Наукова думка», «Українська енциклопедія ім. М. Бажана», «Освіта») чи читацьким призначенням («А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Веселка», «Ранок»).

За знаковим творенням видавництва, в основному, спеціалізуються на випуску текстових, нотних («Музична Україна»), картографічних («Картографія» і «Мапа»), мистецьких («Мистецтво») видань. Деякі видавництва випускають текстові видання з електронними версіями. Електронні видання в загальному обсязі випущених книг становлять 1 %.

Таблиця 2

**Випуск книг і брошур за територіальною ознакою у 2009 р.
(менше 200 тис. прим. у рік)**

№ п/п	Області України	Кількість суб'єктів		Кількість видань, друк. один.				Наклад (тис. прим.)			
		2008	2009	2008		2009		2008		2009	
				Друк. од.	Пит. вага, %	Друк. од.	Пит. вага, %	Тис. прим.	Пит. вага, %	Тис. прим.	Пит. вага, %
1	Вінницька	21	18	335	1,4	371	1,6	155,9	0,3	0,3	0,3
2	Житомирська	15	16	168	0,7	252	1,1	66,8	0,1	0,1	0,2
3	Закарпатська	21	19	270	1,1	272	1,2	163,8	0,3	0,3	0,2
4	Івано-Франківська	24	27	194	0,8	243	1,1	82,8	0,1	0,1	0,2
5	Київська	24	19	241	1,0	164	0,7	175,2	0,3	0,3	0,2
6	Кіровоградська	14	15	83	0,3	136	0,6	43,1	0,07	0,07	0,1
7	Луганська	33	30	357	1,5	403	1,8	135,6	0,3	0,3	0,3
8	Миколаївська	17	19	210	0,9	239	1,1	65,7	0,1	0,1	0,2
9	Полтавська	38	39	360	1,5	375	1,6	625,4	1,1	1,1	0,4
10	Рівненська	22	22	326	1,4	272	1,2	133,8	0,3	0,3	0,2
11	Херсонська	21	12	97	0,3	152	0,7	44,7	0,07	0,07	0,09
12	Хмельницька	26	26	371	1,5	188	0,8	266,2	0,5	0,5	0,4
13	Черкаська	28	28	440	1,8	339	1,6	271,2	0,5	0,5	0,3
14	Чернігівська	16	22	210	0,9	241	1,1	97,3	0,1	0,1	0,2
	Разом	320	312		15,7		16,2		4,14	4,14	3,28

Як видно з табл. 2, в 14 областях України випускається незначна кількість друкованих одиниць малими тиражами. У 2008 р. в цих областях було випущено 15,7 % друкованих одиниць, тираж яких становив 4,14 %, а у 2009 р. – 16,2 % видань тиражем 3,28 %, тобто 84 % назв книг і 96 % накладів випускаються у 10 областях країни. Це свідчить про те, що в Україні випускається недостатня кількість видань, які можуть спожити мешканці цих областей. Крім того, видання, випущені в Україні, не завжди доходять до українського споживача, тому ця ніша заповнюється друкованою продукцією з Росії, в якій були кращі стартові умови і для якої ринок – увесь колишній СРСР (населення володіє російською мовою), у них є природна монополія на літературний продукт як такий. Особливо прикра ситуація з Чернігівщиною, яка у XVII ст. була одним із найвідоміших центрів книгодрукування поряд зі Львовом і Києвом і звідки від 1646 р. із заснуванням друкарень Кирила Старовецького та Лазаря Барановича пішло чернігівсько-сіверське друкарство.

Якщо у 2007 р. за кількістю друкованих одиниць перше місце зайняла політична і соціально-економічна література – 26,8 %, в загальному обсязі випущеної продукції друге місце посіла література з освіти та культури – 15,6 %, а третє місце – художня література – 15,1 %. Стосовно тиражів, то перше місце зайняла література з освіти – 34,4 %, політична і соціальна література – 24,7 %, а художня література – 11,9 %.

Така ж тенденція збереглася і в 2008 р. У 2009 р. політична і соціально-економічна література за назвами склала 24 %, художня – 16,4 %, література з освіти і культури – 14,3 %, а за тиражами – навчальна книга займала 37,3 %, художня література – 14,6 %, а політична і соціально-економічна – 13 %. Позитивним є збільшення з 2007 по 2009 рр. випуску видань природничо-наукових, технічної, сільськогосподарської та медичної літератури.

Що стосується випуску книг мовами народів світу, то в 2009 р. українською мовою було випущено 14 797 назв книг і брошур (65,7 %) тиражем 27 527 (56,7 %), у 2010 р. – 22 557 назв (65,8 %) тиражем, який склав 54,8 %.

На книжковому ринку України діє близько 3000 друкарень і поліграфічних підприємств. Якщо в Росії більшість поліграфічних підприємств зберегли державну форму власності, то в Україні переважають приватні підприємства.

Прикладом державної корпорації у видавничо-поліграфічній галузі є ДАК «Укрвидавполіграфія», яка об'єднує 9 друкарень України. Успішно працюють ВАТ Харківська книжкова фабрика ім. М. В. Фрунзе, ВАТ Харківська книжкова фабрика «Глобус», Львівська фабрика білово-

паперових виробів «Біблос». Найпотужнішою в Україні є холдингова компанія «Бліц-Інформ», що об'єднує чотири потужні підприємства – «Бліц-Інформ», «Бліц-Пак», «Бліц-Принт», «Бліц-Флекс», на якому працює 4,5 тис. осіб. Співпрацюючи з німецькою фірмою «Гейдельберг», холдинг збільшив та розширив асортимент продукції, покращив її якість [8, с. 65].

Таблиця 3

**Випуск книг і брошур за тематичними розділами
(2007–2009 рр.)**

№ п/п	Тематичні розділи	Кількість назв, друкованих одиниць			Наклади, тис. примірників		
		2007	2008	2009	2007	2008	2009
1	Політична і соціально-економ. література	4827	8125,1	5411	13 875,7	8125,1	6290,2
2	Природничо-наукова література	1242	1704	1679	1131,5	1460	920
3	Технічна література	2463	2737	2794	4485,5	4402,1	3946,9
4	Сільськогосподар. література	371	553	504	780,3	609,1	848,5
5	Охорона здоров'я. Медична література	707	845	914	2295,4	2354,6	2295,2
6	Література з фізкультури і спорту	93	144	126	1331,6	211,8	178,2
7	Література з освіти та культури	2811	4581	3354	19 292,0	21838,8	1807,9
8	Друк у цілому. Книгознавство. Преса. Поліграфія	307	338	341	278,8	522,9	1518,8
9	Мистецтво. Мистецтвознавство	196	239	234	222,4	212,0	186,7
10	Література з філолог. наук	958	1228	1111	1209,6	1399	1000,1
11	Художня література	2730	3983	3696	6688,2	10510,4	7101
12	Дитяча література	1261	1699	1695	5478,6	6435,4	5495,3
13	Література універс. значення	21	22	32	300,5	76,3	553,7
	Разом	17 987	24 040	22 491	56 111,7	58 158,1	48 514,4

В сучасних умовах в Україні не складно видати книгу, значно важче її продати. З 4000 книгарень, що діяли в УРСР, в Україні, після Указу

Президента України «Про ліквідацію обласних книготорговельних об'єднань і об'єднання «Укркнига» та комерціалізацію державного книготорговельного підприємства» (1992 р.), функціонує лише 1114 книготорговельних підприємств. У Нідерландах з населенням 16 млн жителів діє 1600 книгарень, в Польщі з населенням 36 млн жителів діє 2500 книгарень [5, с. 4].

До 2008 р. спостерігалась тенденція закриття спеціалізованих книгарень у столиці та регіонах України. В Україні фактично на 96 тис. жителів припадає одна книгарня, в той час як у Франції – на 20 тис. жителів, у Росії на 75 тис. жителів. Вузкий асортимент літератури, що випускають видавництва України, сприяє заповненню книжкового ринку книгою видавництва іншої держави. Українські споживачі книг, виданих у Росії, підтримують фінансово і зміцнюють виробника сусідньої держави. Органи митного контролю стверджують, що в Україну завозиться російських книг на мільйони доларів, при цьому в Держбюджет потрапляють копійки.

Експерти оцінюють український книжковий ринок в 400 млн дол. США, однак він на 3/4 заповнений книжкою, виданою в Росії, ринок якої, за експертними оцінками, становить 2–2,3 млрд дол. США і де завдяки підтримці держави з 1996 р. видавнича справа розвивається прискореними темпами, через що спостерігається перевиробництво книжкової продукції, яка повз митні органи надходить в Україну, причому поряд з якісними надходять і сірі видання, видання шовіністичної ідеології.

Складовими книготорговельної мережі, від якої залежить стан українського книговидання, є біля 100 невеликих гуртових підприємств, 2 дистриб'юторські фірми «Самміт-книга» та «Джерела-М», ятки та кіоски, книжкові базари, магазини видавництв, книжкові клуби, книгопосилкова торгівля, біля 40 інтернет-книгарень, приватні підприємці. Основу мережі складають книгарні, традиційні та магазини-кав'ярні з асортиментом від двох до десяти тис. книг. Частина книгарень об'єднана в мережі.

У 1996 р. в Україні був створений ТОВ «Книжковий дім «Орфей» (нині це «Книжковий супермаркет») приватної форми власності, який включає 36 магазинів, де працює 4 тис. осіб і який спеціалізується на продажі російської та світової літератури і медіа продукції. «Книжковий супермаркет» проводить виставки дитячих творів мистецтва, має мережу стокових магазинів літератури, у яких пропонують видання за зниженими цінами [11].

МКС «Буква» (ЕМПіК та Буква) в Україні працює з 2006 р., форма власності – приватна, організаційно-правова форма господарювання – ПАТ. В Україні володіла 32 книгарнями (нині 13+6), де працює біля 2 тис. осіб. Спеціалізується на продажі російськомовних видань та медіа, в тому

числі он-лайн та поштою. Окрім книготорговельної діяльності здійснює продаж квитків на культурні заходи, бере участь у благодійних акціях та проводить на базі магазинів зустрічі з авторами, літературні читання, презентації нових видань. Особливістю є те, що це польська мережа магазинів, яка активно освоювала український книжковий ринок під українським керівництвом, на сьогодні його керівництво – польське [10].

Книгарня «Є» заснована у 2007 р., форма власності – приватна, організаційно-правова форма господарювання – ТОВ, загальна кількість магазинів – 9, де працює біля 150 осіб. Спеціалізується на продажі вітчизняних мультимедійних товарів. Наймолодша та найактивніша з точки зору просвітницької діяльності книгарня. Проводить значну кількість круглих столів, літературних читань, презентацій книг. Активний учасник «Форуму видавців», у книгарнях є полиці для буккросінгу [9].

Мережу «Читай-город» засновано у 2009 р., форма власності – приватна, організаційно-правова форма господарювання – ТОВ, кількість магазинів – 2. Книгарні цієї мультимедійної мережі за площею (більше 1000 кв. м) та асортиментом (більше 80 тис. назв) є найбільшими в м. Києві, спеціалізуються на виданнях російських видавництв. Позиціонують себе як книжкові клуби, мають кафе, сценічну площу для організації зустрічей з авторами, презентацій, концертів, дитячих свят. Проводять сезонні акції та мають спеціальні пропозиції для студентів. Особливість – функціонування магазинів протягом 24 годин 7 днів на тиждень.

Свої книготорговельні мережі (книгарні та кіоски) мають українські видавництва – «Фоліо», «Казка» та ін.

Статистичні дані про випуск видань за останні роки, підготовлені Книжковою палатою України, є наочним свідченням того, що в існуючих умовах видавнича справа в Україні практично вже використала весь наявний ресурс для послідовного динамічного розвитку.

В Україні відсутня державна стратегія розвитку видавничої справи. Держкомтелерадіо, на який покладено керівництво галуззю, ні за кадровим забезпеченням, ні за функціональними обов'язками не може його здійснювати. Книга, як один із факторів виховання, освіченості, інтелектуального зростання нації, не має рекламно-інформаційного простору. Не випускаються видання за програмою «Національна книга» через відсутність коштів. Спостерігається скорочення випуску книг за тиражами і на душу населення. Суб'єкти видавничої справи не мають пільг ні в кредитуванні, ні в оплаті комунальних послуг. Держава не займається цим кризовим сектором економіки і не виокремила книгу, а поставила її

на рівень інших товарів народного споживання до тендерних процедур при виготовленні чи закупівлі за бюджетні кошти.

З кожним роком зменшуються шанси оптимістичного сценарію розвитку нашого книжкового ринку, суть якого полягає в тому, що наш уряд прийме комплекс заходів з підтримки книжкового ринку – введе квотування на російську книжку, як це було зроблено з квотуванням російських автомобілів, оскільки зростання імпорту книг загрожує вітчизняному виробнику. В країні є митна статистика про надходження книг в Україну з Росії, є закон, на підставі якого можна ввести квотування і допомогти вітчизняному книговидавництву. Однак державницького піклування влади українською книгою немає.

Тому ймовірний песимістичний сценарій – коли український книжковий ринок поглине російський.

Список використаних джерел

1. Друк України (2010): статист. зб. / уклад. С. Буряк. – К. : Книжкова палата України, 2011. – 124 с.
2. *Ленский Б. В.* Мировое книгоиздание в начале XXI века / Б. В. Ленский, А. А. Столяров // Книга. Исследования и материалы. – 2008. – Вып. 75. – С. 1–27.
3. *Паньо К.* Брати Капранови: «Щоб допомогти книжці, не потрібно змінювати Конституцію» / К. Паньо // Дзеркало тижня. – 2011. – 26 лютого. – С. 15.
4. Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 р. зі змінами. – К. : ТОВ «Юрінком-Інтер», 2005. – 14 с.
5. Про схвалення Концепції Державної цільової програми популяризації вітчизняної книго-видавничої продукції на 2009–2012 рр. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28. 05. 2008 р. № 772 // Урядовий кур'єр. – 2008. – 5 червня. – С. 4.
6. *Степурич І.* Книжковий маркетинг. Канали розповсюдження книжок / І. Степурич // Книжковий клуб +. – 2002. – № 2. – С. 4–6.
7. *Тимошик М. С.* Видавничий бізнес: Погляд журналіста, видавця, вченого / М. С. Тимошик. – Наша культура і наука, 2005. – 328 с.
8. *Швайка Л. А.* Розвиток і регулювання видавничого підприємництва : монографія / Л. А. Швайка. – Львів : Українська академія друкарства, 2005. – 432 с.
9. <http://book-ye.com.ua/> – Офіційний сайт «Книгарні Є».
10. www.empik.ua – Офіційний сайт книгарні «ЕМПіК».
11. <http://www.kc.com.ua/> – Офіційний сайт «Книжкового супермаркету».
12. http://comin.kmu.gov.ua/uk/publish/printable_artikle?art_id=68022